

KONKRÉTNÍ CÍLE ALIANCE PROTI DLUHŮM V ROCE 2013

(cíle vycházejí z textu Základního prohlášení Aliance proti dluhům a z vyhodnocení dosavadních aktivit Aliance v rámci organizačního výboru Aliance)

Finanční vzdělávání (*bod 1 Základního prohlášení*)

1. Podporovat finanční vzdělávání – žáci základních a středních škol, pedagogové, odborníci, veřejnost.

Aktuální komentář: *Finanční vzdělávání žáků a pedagogů je primárně v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které postupuje podle priorit a cílů vládou schválených materiálů: Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách; Národní strategie finančního vzdělávání. Téma finanční gramotnosti je obsaženo v Rámcových vzdělávacích programech a ve Školních vzdělávacích programech.*

Ministerstvo práce a sociálních věcí a Generální ředitelství úřadu práce ČR realizuje víceletý projekt financovaný z prostředků OPLZZ, který je zaměřen na zvýšení finanční gramotnosti uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce i na pracovníky úřadu práce. Fond dalšího vzdělávání rovněž realizuje projekt SEKO zaměřený na finanční gramotnost nezaměstnaných.

Ministerstvo vnitra podalo v lednu 2013 návrh zprostředkujícímu orgánu na realizaci projektu dotovaného z prostředků OPLZZ zaměřeného na zvýšení finanční gramotnosti pracovníků územní veřejné správy.

Cíl zčásti zůstává: Monitorovat naplňování vládou schválených materiálů v oblasti zvýšení finanční gramotnosti ve školách a praktický výkon Školních vzdělávacích programů; sledovat průběžnou realizaci projektu MPSV a ÚP a podporovat vzdělávání odborníků v samosprávách. Spolupracovat a synergicky působit s dlouhodobě fungující Pracovní skupinou pro finanční vzdělávání vedenou Ministerstvem financí.

1.2. Zajistit finanční a dluhové poradenství, podporovat finanční vzdělávání u terénních sociálních pracovníků, pracovníků Vězeňské služby a Probační a mediační služby.

Aktuální komentář: *Probační úředníci prošli v loňském roce školením v oblasti dluhového poradenství, v letošním bude pokračovat navazující školení pro udržitelnost nových znalostí, navazovat bude i společné školení pracovníků VS a PMS v rámci programu švýcarsko české spolupráce.*

Ministerstvo vnitra iniciovalo v rámci tvorby zákona o sociálních pracovnících (v gesci MPSV) povinnost pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků absolvovat povinné kurzy zvyšující jejich finanční gramotnost.

Cíl zůstává: Podporovat i nadále rozvoj praxe dluhových poraden zejména v místech kde chybí včetně finanční podpory těchto programů ze zdrojů EU, krajských či obecních. Sledovat legislativní proces tvorby zákona o sociálních pracovnících.

Spotřebitelské úvěry (body 2 až 4 Základního prohlášení)

2.1. Regulace přiměřenosti smluvních pokut.

Aktuální komentář: Zlepšení snad nastane aspoň částečně ve vztahu ke spotřebitelským úvěrům – novela zákona o spotřebitelském úvěru, zákon č. 43/2013, kterou schválil Parlament ČR, v účinnosti od 25.2. 2013, stanoví, že zajištění úvěru nesmí být ve zcela zjevném nepoměru k hodnotě zajištěné pohledávky – použití je širší, ale v důvodové zprávě je uvedeno, že se toto ustanovení vztahuje i na výši smluvních pokut (které jsou taky zajištěním pohledávky), takže by to mělo zprostředkovaně přispět i k omezení nepřiměřené výše smluvních pokut. Nějaké jasné konkrétní „zastropování“ výše smluvních pokut se ale zatím nepodařilo prosadit.

Cíl zůstává: Stávající situaci budeme nadále monitorovat a na základě zjištěných skutečností navrhne další postup.

2.2. Regulace využívání bianco směnek.

Aktuální komentář: Výše uvedená a již přijatá novela zákona o spotřebitelském úvěru zavádí úplný zákaz používání veškerých směnek jako zajištění spotřebitelských úvěrů.

Cíl splněn: Můžeme ho z cílů aliance vypustit: Nicméně Aliance bude situaci nadále monitorovat. Je třeba další osvěta o zákazu směnek, neboť při jejich použití navzdory zákazu leží aktivita k vymáhání náhrady škody na spotřebiteli.

2.3. Právní úprava zajišťující bezplatnou právní pomoc.

Aktuální komentář: Zatím nesplněno a prakticky vůbec se asi nepohnulo, zástupci Ministerstva spravedlnosti slibovali, že paragrafové znění zákona by mělo být hotové koncem roku 2012, ale žádné další informace k tomu zatím nemáme (proti připravovanému zákonu se vytvořila silná lobby, například ze strany ČAK, je třeba zjistit, jaký bude další vývoj tohoto plánovaného zákona).

Cíl zůstává: Je třeba podpořit úsilí i vzájemné spojení nevládních organizací s cílem pomoci prosadit tento potřebný zákon.

3.1. Státem garantovaný registr dlužníků.

Aktuální komentář: Na základě připomínek a námětů zástupců Úřadu pro ochranu osobních údajů jsme odstoupili od záměru prosazovat jednotný státem garantovaný registr

dlužníků (mimo jiné i proto, aby neseriózní poskytovatelé úvěrů a vymahači nezneužili takto získaných informací k tomu, aby předluženým lidem v zoufalé situaci nabízeli lichvářské půjčky, a i z důvodů obrovské nákladnosti takového projektu).

Cíl vypustíme: Nicméně Aliance bude i nadále usilovat o zajištění dostupnosti relevantních informací pro dlužníky v rámci stávajících informačních zdrojů. Bude třeba zjistit, jak jsou podobné registry upraveny v zahraničí a navrhnout zavedení nějakých základních pravidel pro fungování stávajících informačních zdrojů a registrů.

3.2. Povinná (standardizovaná) pravidla pro posuzování bonity spotřebitele.

Aktuální komentář: *Ve výše uvedené novele zákona o spotřebitelském úvěru je stanoveno, že věřitel poskytne úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen úvěr splácet, jinak je smlouva o spotřebitelském úvěru neplatná. Není to sice úplně standardizování pravidel pro posouzení bonity ve smyslu „spotřebitel musí splnit podmínky 1 – 5“, ale posiluje to odpovědnost věřitele za to, jak bonitu přezkoumá – pokud by to neudělal nebo udělal málo pečlivě, bude smlouva neplatná, a tudíž veškeré přemrštěné úroky/smluvní pokuty/poplatky a další, na čem neseriózní věřitelé hlavně vydělávají, bude smlouveno neplatně a věřitel tak bude mít nárok jen na vrácení skutečně poskytnutého plnění (jistiny).*

Cíl splněn: Nyní bude Aliance monitorovat novou praxi po novele zákona.

4.1. Analýza využívání rozhodčích doložek a praxe rozhodců po novele zákona o rozhodčím řízení.

Aktuální komentář: *Zatím se v této věci bohužel nic neděje. V prosinci jsme se pouze domlouvali, že by bylo možné dobře se na téma více zaměřit, ale nikam jsme se zatím neposunuli.*

Cíl zůstává: Budeme muset situaci více monitorovat, respektive požádat členy Aliance o sdílení zkušeností zřejmě formou dotazníku (požádáme kolegyně z IQ Roma Servis).

4.2. Zajištění informovanosti o činnosti finančního arbitra (projekt MF).

Aktuální komentář: *V podstatě zatím nesplněno, zaznamenána jen dílčí zlepšení, jednotliví členové Aliance informují o arbitrovi v rámci své činnosti (Rubikon centrum například v rámci všech kurzů finanční gramotnosti), ale žádný společný postup zatím nebyl domluven ani schválen.*

Cíl zůstává: O další informace a návrhy k dalšímu možnému postupu ve zvyšování informovanosti požádáme Lukáše Vacka, který byl nově jmenován zástupcem finančního arbitra, případně Mgr. Petra Jánského z kanceláře finančního arbitra, který se rovněž účastnil KS Aliance.

Programy oddlužení (body 5 až 7 Základního prohlášení)

5.1. Alternativní způsoby oddlužení v případech, kdy nelze využít osobní bankrot.

Aktuální komentář: *Zatím nesplněno.*

Cíl zůstává: Cesta k dalšímu řešení vede přes velmi dobře zpracovanou analýzu Mgr. Ivety Kapusnicové a Mgr. Anny Maixnerové z IQ Roma Servis k problematice předluženosti, včetně návrhu legislativní úpravy alternativních způsobů oddlužení. Analýza bude široce prezentována a návrhy v ní budeme chtít prosazovat.

5.2. Vytvoření sanačního fondu.

Aktuální komentář: *Zatím nesplněno.*

Cíl zůstává. Úzce souvisí s bodem 5.1., na základě návrhů k bodu 5.1. budeme identifikovat konkrétní roli sanačního fondu a případně iniciovat jeho založení. Ke zvážení v kontextu všech bodů tohoto cíle je i případná realizace pilotního projektu.

6.1. Identifikovat zdroje financování sanačního fondu.

Aktuální komentář: *Zatím nesplněno.*

Cíl zůstává: Úzce souvisí s body 5.1. a 5.2., identifikace zdrojů je závislá na konkrétní roli sanačního fondu, je třeba řešit provázaně s uvedenými dvěma body.

7.1. Umožnit oddlužení formou úpadku pro osoby samostatně výdělečně činné.

Aktuální komentář: *V zásadě to vypadá na značný posun, v revizní novele insolvenčního zákona, kterou teď projednává vláda, se navrhuje, že by dlužník mohl do oddlužení zahrnout i své dluhy z podnikání, pokud by s tím věřitel nevysloveně nesouhlas.*

Cíl zatím zůstává: Prozatím plněno. Aliance bude monitorovat další vývoj revizní novely.

7.2. Zákonně upravit oddlužení manželů

Aktuální komentář: *Také řeší revizní novela insolvenčního zákona, vyčkáme, jak bude vypadat, až projde vládou a parlamentem, ale zatím vývoj vypadá pozitivně.*

Cíl zatím zůstává: Prozatím plněno. Aliance bude monitorovat další vývoj revizní novely.

Vymáhání pohledávek (body 8 až 10 Základního prohlášení)

8.1. Zvýšit informovanost o dobrovolné úhradě dluhu.

Aktuální komentář: *Splněno částečně, asi stejně jako informovanost o finančním arbitrovi. V téhle věci je také trochu starost, že dlužník často nemá prostředky na to, aby ve lhůtě pro dobrovolnou úhradu dluhu, která mu zajistí poloviční náklady exekuce, uhradil vymáhanou částku včetně těch snížených nákladů exekuce. S malou nadsázkou řečeno: „často jsou dlužníci rádi, že jsou rádi“, a i když jsou informovaní, tak jim to stejně ne vždy pomůže. Zčásti úspěchem snad může být prodloužení lhůty k dobrovolné úhradě dluhu z 15 na 30 dní od začátku roku 2013 (velká novela o.s.ř. a exekučního řádu účinná od začátku roku 2013).*

Cíl úzce souvisí s bodem 8.3. a nejlépe by bylo ho s ním sloučit (viz analýza ČvT)

8.2. Zajistit doručení informací dlužníkovi před zahájením soudního řízení.

Aktuální komentář: *Velká novela exekučního řádu a o.s.ř. zavedla, že pokud věřitel nepošle dlužníkovi předžalobní upomínku, nepřizná mu soud náklady řízení – což je určitě krok dopředu a pro věřitele velká motivace. Na druhou stranu upomínku stačí poslat 7 dní před podáním žaloby, což v praxi pravděpodobně bude znamenat, že si řada dlužníků tu upomínku ani včas nevyzvedne, samotnou lhůtu by bylo dobré prodloužit.*

Cíl prozatím zůstává: Aliance bude monitorovat dopady předžalobní upomínky v praxi, na základě toho zvážíme další kroky (prodloužení lhůty - například).

8.3. Eliminovat případy, kdy výše nákladů řízení (nalézacího či exekučního) vysoce převyšuje vymáhanou částku.

Aktuální komentář: *Legislativně se to příliš upravit nepodařilo, novela vyhlášky o paušální odměně advokátů sice trochu snížila výši odměny advokátů u řízení o bagatelních částkách (do 10.000,- Kč), ale oproti původnímu návrhu této novely se jedná o velice slabou změnu. v Výraznější zlepšení přinesla judikatura Ústavního soudu, který v loňském roce vydal řadu nálezů, ve kterých kritizoval výši odměn advokátů u tzv. formulářových žalob. Na základě této judikatury bychom rádi nadále usilovali o snížení odměn advokátů u těchto bagatelních sporů.*

Cíl zůstává: Budeme usilovat o úplné zrušení nároku na náklady právního zastoupení u bagatelních pohledávek vymáhaných prostřednictvím formulářových žalob.

9.1. Slučovat exekuční řízení v případě totožných účastníků a povahou totožných pohledávek.

Aktuální komentář: *Velká novela exekučního řádu a o.s.ř. účinná od začátku roku 2013 přinesla velké zlepšení a umožnila dokonce slučovat i řízení vedená u různých exekutorů, což bylo dosud nemyslitelné, nebo řízení vedená ve prospěch různých věřitelů, pokud původní věřitel byl tentýž (typický příklad je, když Dopravní podnik hl.m. Prahy převede část pohledávek z pokut na společnost Tessile Ditta apod.)*

Cíl splněn: Aliance bude nadále monitorovat situaci v praxi.

10.1. Zajistit dlužníkovi možnost nakládat s nezabavitelnou částkou na jeho účtu v případě přikázáním pohledávky z účtu.

Aktuální komentář: *Stále velký problém, nepohnulo se to zatím vůbec, v současné době jedna z hlavních priorit Aliance (jediné zlepšení přineslo zavedení S-karet, alespoň účty k nim vedené budou teď exekučně nepostižitelné, nicméně na S-karty byla podána ústavní stížnost a existuje tedy i riziko, že mohou být zrušeny??).*

Cíl zůstává jako jedno z hlavních témat pro další období.

11. Nadále zůstávají cíle Aliance nově zařazené v roce 2012, které se týkají předluženosti seniorů a řešení předluženosti ve vyloučených lokalitách.